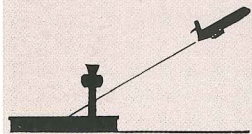
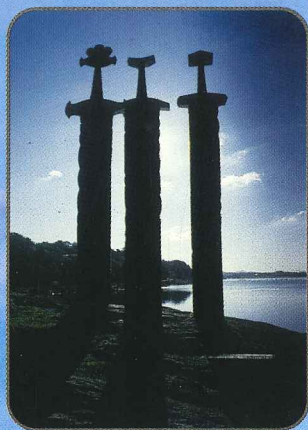

Velkommen
til

SOLAKONFERANSEN

VELKOMMEN TIL SOLAKONFERANSEN

som i år 2002 arrangeres for 16. gang siden oppstarten i 1987. Den første utgaven av denne brosjyren ble utgitt i forbindelse med 10- års jubileet. Styret har derfor funnet ut at en oppdatering har vært nødvendig. Og ikke minst gir dette oss en kjærkommen anledning til å takke alle våre forelesere og medhjelpere for god assistanse. En takk som også går til de mange trofaste konferansedeltakerne som har fulgt oss år etter år. En slik støtte gir oss tro på at konferansen er ”liv laga”. Vi håper at Solakonferansen også i fortsettelsen kan være en sentral møteplass og et ledende debattforum innenfor nasjonal- og skandinavisk luftfart. Velkommen til årets konferanse som vi håper skal bli både interessant og spennende - og ikke minst at det blir noen hyggelige dager i et tradisjonsrikt og uformelt luftfartsmiljø.

Hilsen

Styret for Stiftelsen Solakonferansen

Takket være en gruppe ildsjeler har Solakonferansen siden 1987 vært et viktig forum for saker som gjelder flysikkerhet. Konferansen har en spesiell evne til å sette på dagsordenen emner som er aktuelle og prinsipielle for å fremme flysikkerheten. Konferansen har gitt aktørene i luftfartsmiljøet et spennende samlingssted for utveksling av informasjon og synspunkter.

I årene fremover forventes at luftfartsmiljøet og brukerne vil ha fortsatt fokus på ulike forhold som er knyttet opp til flysikkerhet. Jeg ønsker Solakonferansen lykke til i sitt videre arbeid.

Torild Skogsholm, samferdselsminister.

For Luftfartsverket er Solakonferansen å regne som ”vårens vakreste eventyr”. Konferansen har gjennom mange år vært det viktigste forumet for diskusjon om luftfart i Norge, og holder denne tradisjonen vedlike gjennom et program som alltid er faglig tungt og solid. Solakonferansen er også et uhyre viktig forum for alle sentrale aktører i luftfartsmiljøet, og en sentral møteplass for utveksling av synspunkter mellom disse. Vi i Luftfartsverket er stolte av hvilken betydning Solakonferansen har fått for alle som ønsker å bidra i diskusjonen rundt norsk luftfart!

Randi R. S. Flesland, administrerende direktør i Luftfartsverket.

Gjennom 15 år har Solakonferansen vist at den er av stor betydning både for Stavanger Lufthavn, Sola og luftfartsmiljøet i Norge. Ledende personer setter flysikkerhet, kvalitet og miljø innen næringen på dagsorden. Ny viten blir bragt videre til alle som jobber i flybransjen. Det er en stor glede for Sola kommune å få være vertskommune og ta del i konferansen.

Håkon Rege, ordfører i Sola.

DEN FØRSTE KONFERANSEN

fant sted den 29. mai 1987 på KNA-hotellet i Stavanger med ca. 50 deltakere og 8 forelesere. Konferanseleder var *Jan P. Jansen* fra NRK i Oslo. En velykket konferanse som ble starten på et spennende prosjekt som allerede har feiret sitt 15-års jubileum.

Ideen til en slik konferanse kan tilbakeføres til feiringen av Stavanger Lufthavns 50-års jubileum i mai 1987, da daværende daglig leder for NIFs Distriktskontor i Rogaland, *Jan Asbjørnsen* fikk det for seg at en fokusering på teknologi og luftfart måtte være en naturlig del av en slik jubileumsfeiring.

En rask telefon til daværende stasjonssjef i Braathens *Per A. Nilssen* fjernet alle betenkeligheter - og planleggingen var i full gang.

En styringskomité med entusiastiske personer bestående av følgende personer var raskt i virksomhet: *Per A. Nilssen*, Braathens SAFE (formann). *Jan Skaar*, Helikopter Service as. *Odd Leiv Andersen*, NITO. *Harald Øverland*, Braathens SAFE og *Jan Asbjørnsen* (sekretær).

Styringskomiteen ble umiddelbart etter den første konferansen styrket med *Tor Helge Strand* og *Richard Danielsen* fra Luftfartsverket, samt *Werner Johnsen* fra SAS. På grunn av tjenestebeordringer har det senere vært noen utskiftninger i komiteen med følgende nye medlemmer: *Svein A. Bertheussen*, *Vidar Meum*, *Jakob Bae*, *Leif Anker Lorentzen* og *Geir Sømme*.

Vi vil i denne sammenheng spesielt nevne *Tor Helge Strand* som siden 1992 og frem til i dag har påtatt seg vervet som formann i Styringskomiteen, - en oppgave han har løst på en entusiastisk og fin måte.

STYRET / STYRINGSKOMITEEN 2002

Per A. Nilssen

Tor Helge Strand

Jan Asbjørnsen

Harald Øverland

Svein K. Bertheussen

Jakob Bae

Geir Sømme

Leif Anker Lorentzen

”Fremtidens teknologiske utfordringer innen lufttransport”

var hovedtema for den første konferansen. Styringskomiteen var da - som nå - opptatt av å få med topp forelesere fra de forskjellige miljøer innenfor luftfarten. Hvilket også den første konferansen bar preg av. Toppledere fra verdens ledende flyfabrikanter som Airbus Industrie, Boeing Commercial Airplane Co., Bell Boeing og flyselskapene Braathens SAFE, Helikopter Service as og SAS stilte velvillig opp som forelesere. Det har også vært viktig for oss å få med dyktige forelesere fra andre miljøer med tanke på erfaringsoverføring og mulig samarbeid av felles interesse. Når vi så forteller at ingen av konferansens mange forelesere har mottatt så meget som *ett øre* i honorar - da kan dere vel forstå at det er inspirerende å arbeide med konferansen.

Toppfolk fra europeisk og amerikansk flyindustri blir ønsket velkommen av stasjonssjef Per A. Nilssen i Braathens, til venstre. Videre står visepresident Adam R. Brown i Airbus Industrie, direktør Mark Gregoire fra Boeing, direktør Sam Mayer i Bell Boeing og direktør O. K. Moore i Bell Helicopter Textron.

SOLA - ET NATURLIG MØTESTED

Det synes helt naturlig at Rogaland og Sola måtte bli samlingsstedet for en slik luftfartskonferanse. Med sin historiske tilknytning til luftfart helt tilbake til ballongferden med ”Ulrikken” i 1895 og Tryggve Grans landing på Reve i 1914 og med sin aktive deltakelse i utviklingen av luftfarten frem til i dag, synes stedet å være det rette. Stavanger Lufthavn, Sola fremstår i dag som en av landets mest trafikkerte flyplasser med forbindelser til både inn- og utland, samt til Nordsjøen. Og ikke minst representerer dette tunge flymiljøet en operativ og teknisk kompetanse på et høyt internasjonalt nivå. I tillegg kommer den luftfartskompetanse som er representert ved Sola flystasjon, Forsvars- og Natokommandoen på Jättå og Hovedredningsentralen for Sør-Norge.

Det har vært Styringskomiteens intensjon helt fra starten av å få til en konferanse som kunne bli et *tverrfaglig forum* for både norsk og skandinavisk luftfartsmiljø. Erfaringsoverføring og samarbeid har derfor vært viktige og prioriterte stikkord i vårt planleggingsarbeid.

Komiteen er imidlertid ikke helt fornøyd med egen innsats når det gjelder det skandinaviske engasjement og deltakelse. Vi får si som mange andre; vi arbeider med saken!

MÅL - VISJON - MÅLGRUPPE

Mål

Solakonferansen har som mål minst en gang i året å bringe sammen de mennesker som best kan bidra til å bedre sikkerhet, kvalitet og miljø innen luftfarten.

Konferansen skal gjennom virksomheten medvirke til å formidle ny viten videre også til andre innen næringsliv og offentlige etater.

Visjon

Solakonferansen tilstreber å finne frem til de områder ressursene bør settes inn for å gi optimal sikkerhetseffekt.

Det er også et ønske om å skape forståelse på alle plan for at sikkerhet koster, men at fokus på sikkerhet og kvalitet i siste instans er god økonomi.

Målgruppe

Faglig og politisk ledelse i departementene, ledelsen i flyselskapene og Luftfartsverket, Luftfartstilsynet, internasjonale flyfabrikanter, fagorganisasjoner, forskning og undervisning, presse og media, politikere, oljeselskaper, transport og annen næringsvirksomhet.

Solakonferansen som egen privat stiftelse

Solakonferansen er fra 1994 etablert som en ideell privat stiftelse.

I stiftelsens Styre sitter representanter for stifterne og det aktuelle luftfartsmiljøet i Stavanger-regionen. Styret oppnevner for hvert år en Styringskomité/Programkomité og godkjenner det endelige programopplegg. Stiftelsen er registrert i Brønnøysundregisteret og hos Fylkesmannen i Rogaland (org.nr. 975 834 425) med deltidsansatt koordinator, regnskapsfører, konferansesekretær og autorisert revisor.

Med utgangspunkt i den ideelle målsetting og konferansens organisering, har Styret som rettesnor at budsjett og drift skal balansere med stiftelsens grunnkapital inntakt. Hvilket bare har vært mulig med den gode støtte vi har fått fra de mange aktører i luftfartsmiljøet og aktuelle sponsorer.

Vi har således kunne holde en akseptabel og konkurransedyktig deltakeravgift som gir mulighet for så mange som mulig å delta.

SOLAKONFERANSENS SIKKERHETSPRIS

ble innstiftet i 1993 med det formål: - *Å rette søkelyset mot at satsing på sikkerhet og miljøvern er samfunnsmessig lønnsomt, og stimulere til økt innsats på området.* Prisen kan utdeles til en bedrift, organisasjon, institusjon eller person som har dokumentert en spesiell innsats for bedring av sikkerhet og/eller miljø innenfor luftfartsvirksomheten.

Prisen er et innrammet fotografi med motiv fra de tre sverd i Hafrsfjord av fotograf *Per Jonsson*. Med bildet følger en messingplate med innskripsjon, sammen med en innrammet begrunnelse for tildelingen.

PRISEN ER SÅ LANGT TILDELTE FØLGENDE PERSONER:

1993

Generalløytnant Wilhelm Mohr

1994

Luftfartsdirektør V. K. H. Eggers

1995

Dr. philos Grete Myhre

1996

Koordinator Jan Asbjørnsen

1997

Overinspektør Tor B. Kirkvaag

1998

NASA v/director Charles Huettner

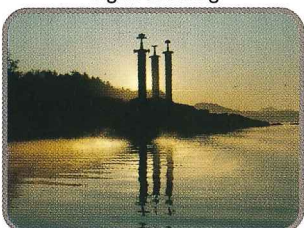
1999

Helikopterflyger Per Gram

2000

Ingen utdeling

2001

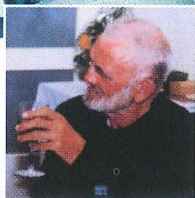
Aviation Specialist Jan M. Taarland

LUFTFARTENS MILJØ, TRADISJON OG EGENART

Styringskomiteen har i sin planlegging hele tiden vært opptatt av å skape et godt sosialt miljø omkring konferansen. Vi har følt det viktig å ta vare på luftfartens egenart og de tradisjoner som på mange måter synes å være unike i forhold til andre fagmiljøer. Med en slik bevisst satsing også på de uformelle sammenkomster, mener vi å kunne gi et bidrag til tverrfaglig kontakt og samarbeid. Det har derfor vært en stor glede for oss å registrere at så mange av deltakerne kommer igjen år etter år. Noe vi selvfølgelig tolker dit hen at de trives på konferansen.

HVOR NYTTIG ER SOLAKONFERANSEN?

Mang en av dere husker sikkert at vi år etter år har "plaget" dere med vårt spørreskjema og ønske om tilbakemeldinger. Noe vi kunne bruke i utviklingen av konferansen og valg av tema.

Slike tilbakemeldinger er alltid blitt tatt alvorlig og vært et bidrag eller korrektiv på veien.

Solakonferansen har selvfølgelig en begrenset rolle som problemløser, men vi må vel heller sees på som en viktig møteplass for informasjon, synliggjøring

av problemområder og tverrfaglige debatter. I samsvar med konferansens ideelle målsetting vil fokus være rettet mot flysikkerhet, kvalitet og miljø.

Vi har i forbindelse med revisjon av brosjyren bedt noen av våre trofaste "veteraner" svare på følgende spørsmål:

HVA MENER DU OM SOLAKONFERANSEN - HAR DEN NOEN VERDI FOR ARBEIDET MED SIKKERHET, KVALITET OG MILJØ INNENFOR LUFTFARTEN?

.....

GENERALLØYTNANT WILHELM MOHR:

"Jeg synes målsettingen som er gitt for Solakonferansen er helt dekkende for dens formål. Det ligger mye rikdom i å bringe sammen mennesker med ulik bakgrunn og erfaring. En fare ligger alltid i å ville benytte anledningen til å gjøre seg mere interessant, utvide tema etc., som kan svekke det essensielle: Kvalitet og sikkerhet. Solakonferansen har hittil vært flinke. Derfor bare; stø kurs og lykke til!"

DR. PHILOS GRETE MYHRE:

"Solakonferansen er blitt en årviss begivenhet som mennesker med interesse for flysikkerhet nødig går glipp av. Det spesielle med Solakonferansen sammenlignet med andre tilsvarende konferanser er at arrangementskomiteen på grunn av sin profesjonalitet har greid å holde det administrative byråkrati på et så lavt nivå at den makter å gripe fatt i nye hendelser og temaer helt opp til konferansens åpning. Dette gjør at konferansen alltid er

aktuell. Styrken er også at arrangementskomiteen er så vidt sammensatt at Solakonferansens temarepertoar er vidtfavnende. I tillegg har man også lyktes å gripe fatt i temaer som etter hvert er blitt satt på den offentlige dagsorden, eks. høyere utdanning innen flyfag, både operativt og administrativt, som har resultert i samarbeid på tvers av departementer. Konferansens siste initiativ er arbeidet med å etablere et forskningsmiljø der man trekker inn ressurspersoner fra forskjellige områder innen luftfarten og høyere lære-institusjoner for å legge grunnlaget for en systematisk samfunnssikkerhets- og luftfartsforskning.

Konferansens profil med vekt på teknologi og operative forhold i relasjon til kvalitet, kunnskap og holdninger er like aktuell i dag som da den startet i 1987, hvilket forklarer noe av dens suksess.

Måtte det i fremtiden også finnes entusiaster som er villige til å delta i forberedelsene som ligger bak det å arrangere Solakonferansen".

DIREKTØR ODDVAR MAUDAL:

"Svaret på spørsmålet om "Solakonferansen har noen verdi for arbeidet med sikkerhet, kvalitet og miljø innenfor luftfarten" er et klart JA! Svaret er begrunnet både med at det har vært gjennomgående relevante og interessante faglige tema og dyktige foredragsholdere, men også fordi konferansen har klart å samle deltakere med stor innflytelse i luftfartsmiljøet.

AVIATION SPECIALIST JAN M. TAARLAND:

"Som deltaker på Solakonferansen fra den spede begynnelse, har det vært en glede å registrere den stadig økende interesse og engasjement konferansen omfattes med. Dette tror jeg i stor grad skyldes den dyktighet og kreativitet Styringskomiteen viser i sitt arbeid med å finne frem til interessante og tidsriktige emner.

Som representant for oljeindustrien, setter jeg stor pris på den fokus som settes på sikkerheten ved helikoptertransporten til våre installasjoner på kontinentalsokkelen. Det er vår ambisjon at oljevirkksomheten skal drives uten skader på mennesker og miljø, og

DIREKTØR JAN MANNERUD:

"Luftfarten har rask endringstakt. Teknologisk utvikling og markedsendringer gir nye muligheter. Dette skjer i en kombinasjon med andre utfordringer og uforutsette hendelser.

I en slik situasjon er det viktig å ha et forum for noen av de primære forutsetningene i luftfarten - sikkerhet, kvalitet og miljø. Solakonferansens evne til å fange disse tema og sette dem i en sammenheng med nye markeds- og konkurranseforhold, gjør at den har mulighet til fortsatt å være en levende møteplass

Det betyr at de selv, i stor grad, kan følge opp gode innspill og ideer fra konferansen med konkrete tiltak i sitt eget miljø. Utbyttet av konferansen er også avhengig av hvordan den enkelte selv bidrar i selve konferansen og etterpå. Solakonferansen er selv aktiv i så henseende ved å be om statusrapporter på viktige tiltak".

uten ulykker eller tap. Dette er et mål som krever høy kompetanse på alle nivåer og hos alle aktørene.

Med dette som utgangspunkt, tror jeg at Solakonferansen, med de emnene som opp gjennom årene har blitt presentert og debattert, i stor grad har vært en inspirasjonskilde for sikkerhetsarbeidet, også utenfor flyindustrien.

Jeg ønsker lykke til videre, og oppfordrer Styringskomiteen til å holde fast ved den opprinnelige målsettingen om bedre flysikkerhet, og ikke falle for fristelsen til å bevege seg for langt inn på det kommersielle".

i luftfartsbransjen. Konferansens vilje til å ta opp dette i nye sammenhenger med politiske forutsetninger og rammebetingelser, har vist at konferansen har den nødvendige evne til fornyelse. Solakonferansen bør fortsatt bli en møteplass for konkrete diskusjoner om viktige faglige spørsmål samtidig som den utvikler sin mulighet til å bli en premissgiver for luftfartens rolle i det nasjonale og internasjonale transportbildet".

FLYGER PER GRAM:

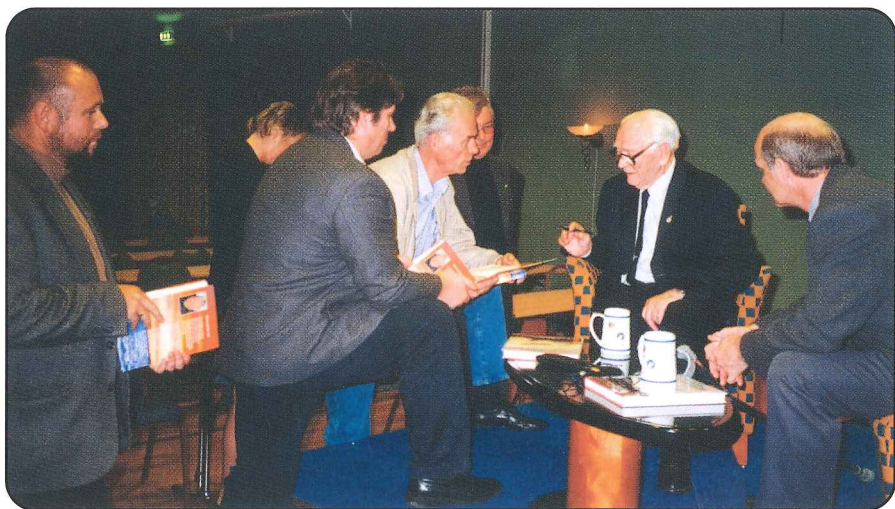
"Naturligvis har Solakonferansen de verdier som fremkommer i det understrekede spørsmålet.

Det er svært viktig at konferansen gir åpninger som et slags "outlet" for oppfatninger fra alle hold, ikke minst brukernes oppfatning av systemer og rutiner. Da tenker jeg naturligvis også på "the last safety defence - the pilot". Husk at brukerne ikke bare er selskapene, men også flygerne og deres organisasjoner. Her synes jeg forøvrig at flygerne ikke har vært gode nok til å markedsføre seg selv og sine aktuelle problemstillinger. Da burde muligens Solakonferansen gripe fatt i dette for å få det belyst.

Forøvrig er jeg av den mening at skal konferansen ha noen **varig** verdi utover det å møtes noen dager, så må en i langt sterkere grad følge opp innlegg/foredrag som har karakter som **hastesak**, noe som også må bearbeides **mellom** konferansene.

Jeg kan også tenke meg en bedre koordinering av temaer mellom Flyoperativt Forum og Solakonferansen. Eller kanskje en bør satse på en sammenslåing til én konferanse?

Alt i alt har naturligvis Solakonferansen betydning og verdi for sikkerhet, kvalitet og miljø innen luftfarten, men jeg mener allikevel en kan stå seg på å ta opp flere kontroversielle saker".

Veterantreff 2000: Et møte med flypioneren og krigsveteranen Carl Ludvig Larsen.

Så sant som det er sagt

Statsminister Gro Harlem Brundtland:

"Politikere, industri, forskere, fagforeninger og organisasjoner som kommer sammen - det er det vi trenger".

FINT SAMARBEID MED MEDIA

Det har helt fra starten vært et fint samarbeid med media og informasjons-avdelingen i flyselskapene/Luftfartsverket. Noe som har gitt et sterkt bidrag til formidling av konferansens innhold og budskap. En spesiell takk går til journalistene *Finn Strømberg, Jan Petter Helgesen, Jan Ovind og Dag Fonbæk* som trofast har fulgt oss år etter år. Et samarbeid vi tror har vært til nytte for alle parter.

Sola-konferanse med topp-folk

Framtidens luftfart innledet flyplassjubileet

Sikkerhet i luftfart

Skal være tema under årets Solakonferanse

AV JAN-PETTER HELGEBEN

Samferdselsminister Kjell Opseth blir også i år hovedtaler under Solakonferansen 1992, som holdes på Stavanger Airport Hotel i Sola 12 og 13. Rådsråden skal åpne den nordiske luftfartskonferansen ved å snakke om «Utvikling ved å snakke om luftfartssikkerhetens i luftfartssikkerhet»

Heller sikkerhet enn miljøøvgift
Luftfarten er en betydelig forurensning i fire år til

AV JAN-PETTER HELGEBEN
under Lure Gleichen (foto)

- Sikkerheten

Flysikkerheten kan bli truet med fortsatt vekst i flytrafikken i et avregulert EF. Mangel på flyvere i de fleste land, senket erfaringsnivå og kapasitetsproblemer i luften og på bakken, gir grunn til bekymring.

CATO GUHNHELD

på Sola under titelen «Europa 1992 - Indflytelse på sikkerheten». Man ventet...

re utfordring i årene som kommer, sa samferdselsministeren. Han advarte særlig mot nykommere blant flyvskapene, som vil inn i et flytrafikkmarked i høy og skaffe seg letteste penger uten å legge vekt på sikkerhet i flyoperasjonene.

Passasjerer vil vokse til nesten 37 millioner passasjerer i 2007. Veksten i ikke-privatetrafikk fra 1990 vil være på over 50 prosent.

Ingen andre kommunikasjonsmidler stier så raskt som flyingen i Norge i dag. I årene fra 1991 til 1997 var veksten på 7,2 prosent i året.

Til sammenligning økte jernbanen med 3,9 prosent i året. Luftfarten og rutebilbudet

«Vingerepresentant Magnus Stangeland, til venstre, og statssekretær Lars Gunnar Eikrem og Trygve Eidem i konsulentfirmaet Eidem AS fra under Solakonferansen i går.

Nykommere kan truet sikkerheten i luften

Samferdselsstatsråden advarer mot lettjente

«Faren ved opprettelsen av EF's indre marked for luftfarten er den store mengden av nykommere som vil inn på markedet. Mange av disse kan være ute etter lettjente penger, sa samferdselsminister Lars Gunnar Lie (krf) under åpningen av Solakonferansen 1990 på Stavanger Airport Hotel på Sola i går.

- Norden neste for flysabotasje

Myndighetene må passe på

Høyskoleutdanning for luftfarere

Rogalands Avis strid om... dvalg overskygger utdanningsbehovet

- Ingen tar ansvar

Frykter ulykker

Ansvar for sikkerheten i helikoptertrafikken på sokkelen er fordelt på hele 22 direktorater og tilsyn. Tre år etter Normy-luften har ennå ingen klart å øke sikkerheten for arbeidsfolk i Nordsjøen.

Lenge å vente på komplett luftfartsutdanning

Fag som luftfartsadministrasjon og flyingeniørutdanning kan relativt raskt komme inn i høgskolesystemet. Utdanning for flygere og flyteknikere må det være

Statssekretær Steinar Helgesen (krf) har vært mer opptatt av luftfart.

Flitempollen torsdag 16. november 2000

Luftfartstilsynet om sikkerheten: Finner feil ved alle flyplasser

Luftfartstilsynet varner betydelige feil ved alle norske flyplasser på grunn av manglende sikkerhet.

CHAUSSÉEN... pluss... gjer...

Helikopter-flyging er ekstremt farlig

Sintef-undersøkelse påpeker faremomenter

Erik Tandberg

Otto Lagarhus

KONFERANSELEDERE OPPTATT AV SIKKERHET

En dyktig, innsiktsfull og engasjert konferanse- og debattleder er av den største verdi for en vellykket konferanse.

Vi vil her nevne *Erik Tandberg* som var konferanseleder og "supporter" i nesten 10 år. En oppgave som ble overtatt av *Otto Lagarhus* i 1998.

En hjertelig takk til dere alle som har hjulpet oss å løse konferansene vel i havn!

GODE KONTAKTER OG MEDHJELPERE

har vært viktig å ha med seg i utviklingen av Solakonferansen. Uten deres hjelp og støtte hadde alt gått så mye tyngre på alle måter.

Det er derfor en fin anledning for Styret å få gi uttrykk for den takknemlighet vi føler til hver enkelt av dere. En spesiell

takk går til regnskapsfører *Hans Egge*, konferansesekretær *Anne Aareskjold* og ansatte ved *Quality Airport Hotel* - og ikke minst til "gutta" på *Trio Trykk* som med stor velvilje og tålmodighet har tatt seg av trykkingen av programmet siden 1987.

KNOPPSKYTING

Det er hyggelig å registrere at Solakonferansens idé har funnet gehør også i andre fagmiljøer. Det er pr. i dag etablert tilsvarende konferanser innenfor det maritime miljø (Haugesundskonferansen) og helsetjenesten (Rogalandskonferansen). Også disse er etablert som en ideell privat stiftelse med kvalitet og sikkerhet som hovedtema.

Sentralt i etableringen av konferansene har vært Solakonferansens koordinator *Jan Asbjørnsen* - som i noen år også var koordinator for disse.

Som ledd i erfaringsoverføring miljøene imellom, har det vært utvekslet både ideer og forelesere. Noe som ser ut til å ha vært til gjensidig nytte og glede.

Vertskap for Solakonferansen i over 15 år!

Som tidligere nevnt ble den første konferansen avviklet på KNA-hotellet i 1987. Byggingen av *Airporthotellet* var da i full gang og har siden 1988 vært Solakonferansens faste tilholdssted. Et lykkelig valg som har vært til nytte og glede for begge parter.

Det er derfor en kjærkommen anledning for oss i Styret for Solakonferansen å kunne takke hotellets ledelse og ansatte

for et meget godt samarbeid i alle disse årene. En spesiell honnør for velvilje og fin serviceinnstilling for å få til et vellykket arrangement. Vi må også berømme den deilige maten som betyr så meget for deltakernes trivsel og velvære.

Vi ser frem til et fortsatt godt samarbeid i årene som kommer!

Airporthotellets "15-års veteraner" sammen med Styrets formann Tor Helge Strand og påtroppende koordinator Per A. Nilssen

På vegne av Quality Airport Hotel, Stavanger og alle ansatte vil jeg få rette en stor takk til Styret for Solakonferansen for tilliten de har vist oss ved å legge konferansen til vårt hotell fra 1988.

Quality Airport Hotel, Stavanger

En spennende og utfordrende oppgave vi håper å få ta del i også i årene fremover. Vi håper på et fortsatt godt samarbeid og ønsker lykke til med kommende arrangement.

Lars Juhl
Adm. direktør

OVERSIKT OVER TEMA OG FORELESERE

1987

Luftfartens betydning for næringslivet.
Brukernes utfordring til luftfarten.
Fremtidens teknologiske muligheter.

Hvordan vil flyselskapene møte den
teknologiske utfordring?

*Fylkesordfører Lars Vaage
Direktør Bjørn Sundsvik
Mr. Adam R. Brown
Mr. Mark Gregoire
Mr. Sam Mayer
Viseadm. direktør Erik G. Braathen
Adm. direktør Emil Gamborg*

1988

Åpningsforedrag.
"Termigar".
Sikkerheten.
Nye datasystemer.
Transportsystemer og brukerbehov.
Driftsstrategi, rasjonell markedsdrift
og organisering.
Hva skal vi satse på?

*Fylkesordfører Arne Rettedal
Direktør Per Arne Watle
Sikkerhetsinspektør Nils Jevne
EDB-sjef Henry Ørfeldt Pedersen
Transport Manager Ståle Rugland
Flyplassdirektør Jan Danielsson
Lufthavnsjef Tor Helge Strand
Direktør Bjørn Sundsvik
Viseadm. direktør Erik G. Braathen
Adm. direktør Kjell Brevik
Direktør Ingar Skaug
Transport Manager Ståle Rugland*

1989

Luftfart og sikkerhet.
Structural Airworthiness of
Aging Jet Transport.
Flyets operasjon.
Flyets vedlikehold.
Situasjonen i luften over Europa,
tiltak og planer.

Egenkontroll i luftfartsvirksomheten -
Skandinavisk arbeidsmetodikk for
styring av sikkerhet innen luftfarten.
Utdannings- og treningsprogram for
flygeledere og flygere.

*Samferdselsminister William Engseth
Manager Ulf G. Gøranson*

*Test Pilot Ingmar Danesteig
Kvalitetssjef Svein Bertheussen
Direktør Øivin Christiansen
Direktør Kenneth Eideberg
Luftfartsinspektør Vinnie Jørgensen
Direktør Einar Ottne*

*Direktør Øivin Christiansen
Direktør Kenneth Eideberg
Luftfartsinspektør Vinnie Jørgensen
Flykaptain Tore Hultgren*

Sammenheng mellom flyulykker og menneskelige faktorer.

Safety and Deregulation.

1990

Europa 1992 - innflytelse på sikkerhets krav.

Europa 1992 - politisk betydning og konsekvenser.

Europa 1992 - forvaltningskonsekvenser og utvikling av sikkerhetskonseptet.

Security.

Køer i luften.

Europa 1992 - praktiske konsekvenser for fabrikant.

Europa 1992 - praktiske konsekvenser for operatører.

Sikkerheten i luften offshore.

Sikkerhet og passasjerenes situasjon.

1991

Utviklingstrekk i luftfartspolitikken.

EF - 1992/93.

Skandinaviske luftfartsmyndigheters tilpassing til EF's luftfartspolitik.

Hva blir følgende for selskapene på grunn av EF-endringene og myndighetenes tilpassing.

Erfaring med deregulering og sikkerhet i USA.

Konsekvenser av åpenhet i rapporteringsrutiner, havarikommisjoner og påtalemyndighetenes funksjon.

Industriens erfaring med åpenhet i rapportering.

Dr. Egil Alnes

Dr. philos Grete Myhre

Flykaptein Svein Grimholt

Flygeleder Einar Tafford

Direktør Lars E. Nordstrøm

Samferdselsminister Lars Gunnar Lie

Transportråd Andreas Lothe

Generaldirektør Bengt W. Johansson

Luftfartsdirektør V. K. H. Eggers

Luftfartsdirektør Ove Liavaag

Direktør Lars D. Selberg

Flygplassdirektør Jan Danielsson

Luftfartsinspektør Vinnie Jørgensen

Direktør Wolfgang Diezuhn

Adm. direktør Erik G. Braathen

Teknisk direktør Ole Skytter-Petersen

Direktør Geir Olsen

Seksjonsleder Tor Ulleberg

Direktør Torger Lode

Samferdselsminister Kjell Opseth

Direktør Bo Ståhle

Luftfartsdirektør V. K. H. Eggers

Teknisk direktør Kjell Brevik

Adm. direktør Christer Nilsson

Markedsdirektør Lars Mydland

Manager Gene S. Mercer

Sjef i Analyseseksjonen Ulf Winslow

Oberstløytnant Jan E. Jahnsen

Statsadvokat Tor-Geir Myhrer

Redaksjonssekretær Jan Petter Helgesen

Flygeleder Rolf Skrede

Flykaptein Svein Grimholt

Teknisk direktør Ragnvald Fergestad

Direktør Jørgen Firing

1992

Utviklingstrekk i luftfartspolitikken.
Erfaringer etter åpningen av Øst-Europa.
Sertifisering av ny teknologi.
Fremtidige luftnavigasjons- og overvåkingssystemer for fly- og helikoptertrafikk.
Erfaringsoverføring - lærdom fra SK751-ulykken.

Den menneskelige faktor.
Moral, etikk og disiplin.
Utviklingen innen JAA, statusrapport.
Utfordringer i skandinavisk luftfartspolitik.
Organisering av Luftfartsverket - Luftfartsmeldingen.
Mennesket og sikkerhet.
Markedstilpassing og krav til ledelse.

1993

Howdan styre sikkerhetsaspekter i de skandinaviske lands nåværende og fremtidige luftfartspolitik.
Sikkerhetsaspekter innen EF's nåværende og fremtidige luftfartspolitik.
Tilretteleggelse og forvaltning på regionalt nivå innenfor felles europeiske standarder.
Europeisk luftfart i smeltedigelen - ofres sikkerheten?
Hva kan vi lære av skipsfarten?
Sikring av samme standard og kvalitet blant medlemslandene - erfaringer fra MAST.

SYNERGI - et rapporteringssystem for hendelser.

Ny teknologi innen luftfarten.
Menneskelige begrensninger og utfordringer ved innføring av ny teknologi.
Lederutfordringer i sikkerhetsarbeidet.
Går vi mot kaos i luften? Vurderinger av dagens situasjon i luften og ved lufthavner i Europa. Hva kan vi vente i fremtiden?

Ny teknologi - hvordan blir fremtiden innen navigasjon - FANS, ADS og MADS.

*Statssekretær Anne-Karin Saus
Direktør Klaus Koping
Avd. direktør Viggo Løfsgaard
Teknisk direktør Kjell Brevik*

Flykaptein Stefan G. Rasmussen

*Psykolog Jørgen Termøhlen
Generalløytnant Wilhelm Mohr
Luftfartsdirektør Ove Liavaag
Politisk plansjef Urban Kalstrøm
Luftfartsdirektør Ove Liavaag*

*Personaldirektør Stein Ytterdal
Adm. direktør Erik G. Braathen*

Samferdselsminister Kjell Opseth

Stabsdirektør Ole M. Rambech

Avd. direktør Viggo Løfsgaard

Adm. direktør Kjell Fredheim

Adm. direktør Ingar Skaug

Luftfartsinspektør Leif Wigstrøm

Leder HMS Bjørn Bentsen

*Siv.ing. Erik Tandberg
Dr.philos Grete Myhre*

*Adm. direktør Reidar Lund
Luftfartsdirektør V. K. H. Eggens*

Seksjonssjef Thor Helgesen

1994

Utviklingstrekk i luftfartspolitikken.
Dereguleringen i Europa - fakta eller visjon.
Internasjonalt samarbeid - innflytelse
og resultater.

Luftfart og miljø - luftfarten bedre enn
sitt rykte?

DGPS - fremtidens navigasjonssystem?
Trafikksikkerheten på norsk
kontinentalsokkel.

Porten til Norge og verden - Gardermoen-
prosjektet.

Det nye Luftfartsverket - status og
fremtidsplaner.

Sikkerheten på norske kortbanefly-
plasser.

Krav til utdanning og kompetanse i et
internasjonalt marked - ansvar og
rollefordeling.

Mennesket og teknologien - grenseløse
muligheter?

1995

Europeisk luftfartspolitikk etter
liberaliseringen.

Flysikkerheten som konkurransefaktor -
hva er akseptabel sikkerhet.

Improving Quality Requirements for
Aircraft Manufactures.

Kvalitetssystem - kvalitetssikring -
internkontroll.

*Samferdselsminister Kjell Opseth
Ekspedisjonssjef Paul Tore Berg
Luftfartsdirektør Ove Liavaag*

*Avd. direktør Merethe Steen
Avdelingssjef Johan Borchgrevink
Prosjektleder Sveinung Oftedal*

*Avdelingsleder Geir Mathisen
Overinspektør Stein Nilsen
Seksjonsleder Øyvind Roth
Generalmajor Einar K. Smedsvig
Flygesjef Jakob Bae
Adm. direktør Bjørn Sund*

Direktør Jan Sjølander

*Storingsrepresentant Inge Myrvoll
Driftsdirektør Per Helge Røbekk
Direktør Viggo Løfsgaard
Flyger Olav Strangstad
Flygeleder Hans Olav Løkken
Sekretær/Manager Birger Bøe
Generalsekretær Tor Høibakk
Oberst 1 Ragnar K. Østbye
Psykolog/forsker Terje Sten
Overingeniør Ulf Rehme*

*Direktør Lars Lindh
Generaldirektør Ingmar Skogø
Konserndirektør Jan Stenberg
Direktør Jan Mannerud
Professor Terje Aven
Dr.philos Grete Myhre
Director Bob Bogash*

*Direktør Viggo Løfsgaard
Kvalitetssikringssjef Pål Eide
Havariinspektør Arild Skaalerud*

Det nye Luftfartsverket - status og fremtidig strategi.

Luftforsvaret en viktig samarbeidspartner. Sikkerheten på norske kortbaneflyplasser.

Ny teknologi - forskning og prosjekter. Luftfartsutdanningen i Norden - Hva skjer i Norge?

Styreleder Rolf Leisner

*Oberst 1 Ragnar K. Østbye
Storingsrepresentant Inge Myrvoll
Flygesjef Bjørn Eriksen
Seksjonsleder Erling Bergersen
Skolesjef Åke Anderson
Skolechef Per Hanson
Daglig leder Tor Nordvik
Prorektor Jan Lund
Konserndirektør Otto Lagarhus*

1996

Samferdselsmeldingen og luftfarten. Internasjonalt luftfartspolitikk.

Luftfartens rammevilkår.

*Samferdselsminister Kjell Opseth
Dr. Klaus Nittinger
Mr. Phillippe Chappatte
Direktør Jan Mannerud
Inst.sjef Knut Østmoe
Luftfartsdirektør Ove Liavaag
Storingsrepresentant Svein Ludvigsen
Storingsrepr. Magnhild Meltveit Kleppa
Generaldirektør Ingmar Skogø
Luftfartsdirektør V. K. H. Eggens
Adm. direktør Bjørn Sund*

Oslo Hovedflyplass - ny teknologi i operativ virksomhet.

Krav til ledelse og lederen i konkurranse- og omstillingstider.

Utviklingen i offshoreflygingen.

NAK - underskogen i holdnings- og sikkerhetsarbeidet.

Utdanning og kompetanse.

Havari- og katastrofeberedskap - erfaringsoverføring og status.

Rektor Leif Frode Onarheim

*Adm. direktør Lars Harlem
Trafikkdirektør Geir Ingebretsen
President Olav F. Aamoth*

*Direktør Viggo Løfsgaard
Byråsjef Signe Moe
Inf. direktør Hans Chr. Bangsmoen
Administrasjonsleder Syver Leivestad
Politimester Olav Sønderland
Ass. luftfartsdirektør Lasse Bardal
Security Manager Patrick Johansson*

1997

Norsk luftfart i et samfunnsperspektiv.
Deregulering, allianser, lavpris-
operatører, sikkerhet.

Ny teknologi - et fremskritt eller
en trussel?

Tilsynsmyndigheten innenfor luftfart.

Flyfrakt og sikkerhet.

Gransking og etterforskning av
luftfartsulykker.

1998

Rammevilkår og utfordringer for
luftfarten.

Melkekuer og unfair konkurranse -
hvem betaler?

New Technology - Improved Safety?

Safety Initiative - New Technology

Luftfart mot neste århundre.

Miljø, støy og naboer.

Hvor sikker er helikoptertransport?

Krav til utdanning og kompetanse i et
internasjonalt marked.

Storingsrepresentant Magnus Stangeland

Direktør Otto Lagarhus

Executive Director John W. Saull

Adm. direktør Lars Mydland

Capt. Rudi Canto

Flyger Tove Skogheim Haugen

Kaptein/teknisk flyger Lars Lindberg

Professor Børje Forsell

Vicedirektør Morten Dambæk

Konsulent Bengt Søderholm

Utredningsleder Geir Olav Ryntveit

Fraktsjef Per Larsen

Fagsjef Trygve Rødland

Sikkerhetssjef Nils E. Jevne

Generaldirektør Olof Fosberg

Sjefsforsker/psykolog Terje Sten

Seniorforsker/Sivilingeniør Erik Jersin

Politiførstebetjent Bjørn Hegle

Generalmajor Einar K. Smedsvik

Politisk rådgiver Tor Killingland

Holter Andersen

Direktør Jan Mannerud

Director mr. Charles Huettner

Manager Terry Burnal

Administrasjonsdirektør Ragnar Præsttun

Viseadm. direktør Nic. Nilsen

Prosjektleder Rolf Grimsrud

Avdelingssjef Johan Borchrevink

Flyger Per Gram

Direktør Geir Pettersen

Leder i Nopef, Lars Anders Myhre

Avdelingsdirektør Geir Ingebretsen

Avdelingssjef Asbjørn Sætherbakken

Seksjonssjef Bryn Aril Kalberg

Operativ direktør Jacob Bae

Statssekretær Svein Helgesen

Direktør Kjell Grue

Regiondirektør Oddvar Maudal

Generalmajor Per-Oscar Jacobsen

Ambulansesjef Geir Arne Sørensen

Daglig leder Viggo Fossum

1999

Norsk luftfart etter Gardermoen og inn i en ny transportplan.

Samfunnsøkonomiske virkninger av lufttransport.

Nytte- og kostnadsanalyser - miljø-utslipp og kostnadsansvar.

Sivil-militær luftfart.

Fysikkerhet og deregulering.

International Safety Programme.

Human Factors - The leading cause of accidents is human error.

Utdanning og forskning innenfor luftfart.

Luftfartsforskning og EU's

5. rammeprogram.

OSL - Hvilke erfaringer er gjort så langt?

Helikoptertransport og sikkerhet.

Y2K - How to sleep safely the last night of this millenium?

The IATA Year 2000 Project.

2000

Rammebetingelser for norsk luftfart.

Luftfarten i et sårbart samfunn.

Kostbar strategisk luftkamp uten vinner?

Statssekretær Svein Ottar Sandal

Storingsrepresentant Oddvar Nilsen

Direktør Jon Sjølander

Forsker Knut Sandberg Eriksen

Direktør Tor Sodeland

Oberstløytnant Knut Bjørn Medhus

Forskningsleder/dr. polit. Rune Elvik

Repr. of Norway Ole M. Rambech

Regulation Director Yves Morrier

Dr. philos Grete Myhre

Regiondirektør Oddvar Maudal

Ambassaderåd Jostein Mykletun

Adm. direktør Nic. Nilsen

Seniorforsker Erik Jersin

Avdelingsjef Leif A. Lorentzen

Avdelingsjef Bjarne Hattestad

Adm. direktør Jacob Bae

Direktør Geir Pettersen

Avdelingsdirektør Gunnar Andresen

Tor Ulleberg

Director/Ing. Norbert Spekking

Head of Department Jens Chr. Lange

Manager Catarina Johansson

Samferdselsrepr./leder Oddvar Nilsen

Styreleder Erlend Rian

Adm. direktør Per Arne Watle

Professor Jan Hovden

Seniorforsker Frode Steen

Vicepresident Lars Lindgren

Konsernsjef Arne A. Jensen

Direktør/flykaptein Niels Sundberg

Flykaptein Otto Lagarhus

Chaotic airspace - Time and money lost?
Human factors in aircraft maintenance.
Fysikkerhet - tilsyn og forebyggende arbeid - ulykkesetterforskning.
Menneskelige faktorer bak alle flyulykker?
Gal prosedyre eller menneskelige feil?
Helikoptervirksomheten på norsk kontinentalsokkel.

2001

Presentation of the next generation aeroplanes and helicopters.

Rammevilkår for drift av flyplasser - hvordan opprettholde sikkerheten innenfor dagens rammevilkår?
Vil felles havarikommisjon bedre flysikkerheten? - Erfaringsoverføring mellom transportsektorene.

Rammebetingelser og flyplasstruktur - Luftfartsverkets organisering og tilknytningsform.
Kvalitetsarbeidet i europeisk luftfart.

Helikoptervirksomheten på norsk kontinentalsokkel.
Erfaringer fra flysikkerhetsprosjekt i Thai International.

Redningshelikoptertjenesten og virksomheten offshore.

*Director George A. Paulson
Evangelos Demosthenous, coordinator HF
Luftfartsdirektør Per-Arne Skogstad*

*Havariinspektør Tore Hultgren
Basesjef Terje Gorgas
Direktør Henrik Carlsen
Statssekretær Eirin Kristin Sund
Stortingsrepresentant Hallgeir Langeland
Luftfartsdirektør Per-Arne Skogstad
Divisjonsdirektør Jon Sjølander
Avdelingsdirektør Gunnar Andresen*

*The Boeing Company Tor G. Johansen
Airbus Industries Adam Brown
Bombardier Aerospace Gabriella I. Ionescu
Bell Augusta Umberto Fontenello
Sikorsky Aircraft Ron Doeppner*

Samferdselsminister Terje Moe Gustavsen

*Seniorforsker Erik Jersin
Generaldirektør Ann-Louise Eksborg
Direktør Finn Heimdal
Professor Erling Selvig
Direktør Sverre Quale
Avdelingsdirektør Harald Amundsen
Adm. direktør Randi R. Svenkerud Flesland*

*Flykaptein Michael Sjøø
Flykaptein Timmy Breen Nilsen
Forskningsdirektør Tor Ulleberg*

*Flykaptein Otto Lagarhus
Havariinspektør Tore Hultgren
Rådgiver Tor Kirkvaag
Avdelingsdirektør Ole Hafnor
Leder LO's helikopterutvalg Ketil Karlsen
Oberstløytnant/planoffiser Nils Frøisland
Major Håkon Grønlund
HMSK direktør Hans Andvik*

MEDLEMMER I STYRET/STYRINGSKOMITEEN FOR STIFTELSEN SOLAKONFERANSEN 1987 - 2002

Per A. Nilssen	1987 - dd	* 1987 - 1989	**2002 -
Harald Øverland	1987 - dd	* 1991	
Jan Asbjørnsen	1987 - dd		**1987 - 2001
Jan Skaar	1987 - 1988		
Odd Leiv Andersen	1987 - 1989		
Tor Helge Strand	1988 - dd	* 1992 - 2002	
Werner Johnsen	1988 - 1989		
Richard Danielsen	1989 - 1994		
Svein K. Bertheussen	1989 - dd	* 1990	
Vidar Meum	1990 - 1994		
Jakob Bae	1992 - dd		
Roy Bjellaas	1995 - 1997		
Leif Anker Lorentzen	1996 - dd	* Formann	
Geir Sømme	1998 - dd	** Sekretær/koordinator	

Konferanse-/debattledere:

Jan Per Jansen	1987	Audun Tjomsland	1997
Bjørn Sundsvik	1988	Finn Langeland	1997 - 1998
Erik Tandberg	1989 - 1997	Henrik Færavåg	1999
Tor Helge Strand	1997 - dd	Anders Bang-Andersen	2000
Otto Lagarhus	1997 - dd	Mina Bjerkelund	2001

STYRING- OG PROGRAMKOMITEEN I ARBEID

Vi takker for støtten !

Sponsorer og annonsører bidrar til å gi finansiell styrke til å opprettholde kvaliteten på konferansene.

Helikopter Service

OLJEINDUSTRIENS
LANDSFORENING

Velkommen til Sola,
og lykke til med konferansen.
Hilsen **SOLA KOMMUNE**